

Op vakantie

Binnenkort begint de grote paddentrek van Nederlanders weer, Europa in. De Fransen weten het al: de karavaan van caravans is veelal Nederlands en kleurt de zaterdagen zwart. In de slipstream van gefileerde Nederlandse nummerplaten wordt het Nederlandse vakantiekapitaal richting buitenlandse bestemming gesluisd en veroorzaakt al gauw een kapitaalverplaatsing van een dikke twaalf miljard euro of meer per jaar. Voeg daar nog eens bij de jaarlijkse aanschaf van tweede huisjes in het buitenland en we kunnen gerust spreken van een kapitale aardverschuiving van de ene plek in Europa naar de andere. En dat zijn dan alleen nog maar de Nederlanders. In heel Europa verplaatst het vakantiekapitaal zich elk jaar van de kapitaal-hogedrukgebieden naar de kapitaal-lagedrukgebieden, en geen toerist die zich daarover verbaast of druk maakt. Het wordt gekker wanneer het kapitaal zich buiten de vakantieperiode verplaatst van het kapitaal-hogedrukgebied naar het kapitaal-lagedrukgebied, al is het maar om een lokale bank te ondersteunen in Cyprus of Spanje. Op dat moment is de wereld te klein en is Griekenland (of Spanje, of Italië) niet meer de goedkope vakantiebestemming maar een frauderende bende die het op ons zuurverdiende geld heeft voorzien. Objectief gezien is er echter niet veel verschil: over de jaren heen voltrekt zich een proces waarin het kapitaal stroomt van rijk naar arm totdat de verschillen zijn verdwenen. Bij de toeristenstroom gaat dat wat langzamer dan bij de Europese steunmaatregelen, maar het resultaat is hetzelfde: egalisatie van verschillen zolang er geen hindernissen zijn die dit tegenhouden. Helaas zijn die hindernissen er wel; een: de nationale politiek, en twee: een Europees steunfonds. Er zijn weinig economische argumenten te verzinnen waarom een bank in, bijvoorbeeld, Cyprus, die zwaar is opgezaald met waardelose Griekse leningen, met Europese steun overeind gehouden zou moeten worden. Elk weldenkend mens zou denken dat risico's de essentie vormen van ondernemerschap, en waarom zou dat niet gelden voor een bank? Elke bank die failliet gaat levert weer mogelijkheden op voor de koper van de boedel of voor een nieuw initiatief. Overigens hadden we in plaats van Cyprus, ook Spanje of Nederland als voorbeeld kunnen nemen. Zoals ook in Nederland is gebleken, is de nationale politiek

ALBERT JOLINK

N.G. Pierson hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en universitair hoofddocent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

erg gevoelig voor nationale banken en worden extreme omstandigheden aangegrepen om de loop der dingen te keren. In dat opzicht helpt het Europees steunfonds ook niet als (a) politici weten dat ze hun geweten kunnen afkopen, en (b) er grenzen zijn aan de mogelijkheden van een Europees egalisatiefonds. Er is toch niemand die daadwerkelijk denkt dat het Europees steunfonds voldoende is om alle transformatieprocessen te financieren?

Mede door deze twee hindernissen, en mogelijk zijn er nog vele andere, kun je nu al voorspellen dat het egalisatieproces, dat is ingezet bij de Europese eenwording, nog decennialang gaat duren met voortdurende stuip-trekkingen. De huidige crisis heeft slechts blootgelegd wat al gaande was

en gaande zal blijven. Want hoe je het ook wendt of keert, de Europese transformatie zal zich voltrekken zolang één Europa het doel is. Als Europa niet meer het doel is, dan zijn we snel klaar; maar dan moet je ook afzien van alle voordelen die Europa te bieden heeft en kun je, om heel eerlijk te zijn, beter de boel sluiten. De vraag is of we die keuze nog wel hebben, of dat de Verenigde Staten van Europa nog onze enige optie is voor de langere termijn. Voor dat laatste is veel te zeggen, gezien het feit dat we in de wereld nu al eenvoudig worden weggeconcurrerd. In dat laatste geval is dan niet de vraag of Europa het doel is maar hoe we Europa naar eenheid kunnen laten groeien.

Wat mij betreft is de huidige weg met nationale politiek en egalisatiebegrenzers een zeer pijnlijke weg waarin rijk keer op keer zal moeten betalen voor arm, totdat de verschillen zijn verdwenen. De vraag is hoelang dit proces kan worden volgehouden en of je er iets voor terug krijgt. Waarschijnlijk niets. Een andere onwenselijke manier is om in één keer de verschillen weg te werken zodat de pijn hevig maar kort zal zijn. Dit zal op geen enkele manier vrijwillig worden bereikt en dwang is uit den boze. Rest nog de weg van de minste weerstand, letterlijk, waarin (privaat) kapitaal ongehinderd zijn weg kan gaan. Jawel, dit betekent faillissement en doorverkoop, wellicht uitverkoop; dit betekent vervaging van nationale belangen en nadruk op individuele belangen; en dit betekent één Europa. Voor de vakantieganger maakt het dan allemaal niet meer uit, want goedkope bestemmingen in Europa zijn er dan niet meer. Maar goed, dan blijven we toch gewoon dit jaar een keertje thuis?

SINDS 1916